

Världsarvet | 2023
Örlogsstaden Karlskrona —
förvaltningsplan | 2028

unesco
Världsarv

Innehåll

Förord	5
Om världsarvet Örlogsstaden Karlskrona	6
Utveckling i Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona	8
Världsarvets universella värde (OUV)	9
Introduktion	11
Förvaltningsplanens syfte	11
Världsarvskonventionen	12
Nationell världsarvsstrategi	13
Agenda 2030	14
Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona lagskydd	15
Organisering	16
Världsarvsråd för Örlogsstaden Karlskrona	18
Vision för Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona	20
Övergripande syfte	21
Parternas respektive roller och ansvar i världsarvsarbetet	22
Teman och fokusområden	25
Förvaltning och utveckling av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona	26
Vård och bevarande	27
Riskhantering, klimat och beredskap	28
Hållbar stadsutveckling	29
Bildning och delaktighet	30
Kunskapsutveckling och pedagogik	31
Delaktighet och lokalt engagemang	32
Forskning	33
Kommunikation och tillgängliggörande	34
Kommunikation – organisering	36
Innovation - digitalisering	39
Örlogsstaden Karlskrona som motor i lokal och regional utveckling	40
Världsarvet som kulturell magnet för regional tillväxt	42
Hållbar turism	43
Karta över örlogshamnen i Karlskrona	44
Källor och vidare läsning	45

Förord

Sedan 1998 har Örlogsstaden Karlskrona burit sin världsarvsstatus med stolthet. Den dåtida planeringen av staden är nyckeln till Karlskronas världsarvsutnämning. För att förverkliga Karl XI:s vision om Sveriges nya örlogsstad anlätades de skickligaste arkitekterna i Sverige på 1600-talet. Och än i dag – efter mer än 340 år – är Karlskrona en levande örlogsstad med en välbevarad stadsplan.

Vårt ansvar är att vårda och förvalta detta kulturarv för framtida generationer. Det handlar om att bevara unika platser samtidigt som vi tar hänsyn till framtidens behov och utmaningar. Det är många intressenter, parter och organisationer som gemensamt bidrar till att utveckla Örlogsstaden Karlskrona på ett hållbart sätt.

Förvaltningsplanen tydliggör Världsarvsrådets strategiska riktning och vägleder oss genom denna balansakt mellan bevarande och utveckling. Den är ett verktyg som väver in aspekter av världsarvet i organisationernas övergripande strategier och målsättningar.

Världsarvsrådets gemensamma vision är att Örlogsstaden Karlskrona blir en förebild för ett hållbart och levande världsarv. Utvecklingen ska ske i harmoni mellan det civila och militära kulturarvet.

Samarbete, samordning och dialog är viktigt för en framgångsrik förvaltning. Genom att arbeta tillsammans, förankra världsarvsfrågor i våra organisationer och dra nytta av våra kompetenser och resurser kan vi skapa en blomstrande framtid för Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona.

Emma Swahn Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande
6 oktober 2023

Helena Morgonsköld
Länsråd, Länsstyrelsen Blekinge
6 oktober 2023

Om världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

Örlogsstaden Karlskrona upptogs år 1998 på Unescos lista över omistliga världsarv. Staden är internationellt intressant som ett unikt exempel på en konsekvent genomförd, marint befäst stadsanläggning och sjöarsenal från 1600- och 1700-talen. Nyckeln till utnämningen är därför planeringen av staden, som började anläggas år 1680 enligt kung Karl XI:s vilja och visioner.

Staden planerades redan från början som en örlogsstad och byggdes som en ny bas för Sveriges flotta, en stormakt på den tiden. Staden ritades av generalkvartermästaren general Erik Dahlbergh i en rutnätsplan med barockdetaljer, och omfattade ett komplett utbud av nödvändiga funktioner: marina basanläggningar, militära befästningar och försvar, ett varv, en civil stad med handel och administration, försörjningsområden, områden för avsättning och bostadsområden för grupper från olika samhällsnivåer.

Förutom stadens rutnätsplan och infrastruktur omfattar världsarvet stora delar av ön Trossö, där marinbasen och många av dess miljöer och byggnader finns; ett antal inre och yttre befästningar som omger Trossö, som var avsedda att försvara staden och marinbasen; samt Skärva herrgård och

Kronokvarnen i Lyckeby, satelliter inom detta större område som är representativa för omlandet.

Utvecklingen i Karlskrona inom skeppsbyggeri, arkitektur och stadsplanering samt anläggnings- och försvarsteknik väckte under 1700-talet uppmärksamhet i hela Europa. Den teknologiska och arkitektoniskt säregna varvsanläggningen var under mer än 100 år Östersjöområdets militärindustriella centrum. Såväl örlogsbas som skeppsvarv har brukats kontinuerligt sedan grundläggningen.

Örlogsstaden Karlskrona, som omfattar anläggningar som illustrerar dess utveckling fram till idag, är den bäst bevarade och mest kompletta av de överlevande europeiska örlogsstäderna. Detta beror dels på att den inte har påverkats av krig eller strider, dels på att den fortsätter att fungera som en flottbas.

“Karlskrona is an exceptionally well preserved example of a European planned naval town, which incorporates elements derived from earlier establishments in other countries and which was in its turn to serve as the model for subsequent towns with similar functions. Naval bases played an important role in the centuries during which naval power was a determining factor in European Realpolitik, and Karlskrona is the best preserved and most complete of those that survive.”

—World Heritage Committee, December 1998

Utveckling i Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

Sedan 2002 har världsarvet Örlogsstaden Karlskrona ett världsarvsråd med olika involverade parter som utgör en samlad organisation för världsarvet. Efter utnämningen till världsarv har olika åtgärder genomförts i samråd med världsarvsrådet för att förvalta, bevara och utveckla detta unika världsarv. Den senaste perioden har fokus varit att tydliggöra organisationsstruktur, olika roller och att identifiera gemensamma mål för att bättre säkerställa förvaltningen av världsarvet. Det har bl.a. resulterat i en reviderad organisationsstruktur för världsarvsrådet och ny förvaltningsplan.

Mellan 1998 och 2022 har stadens befolkning ökat med drygt 6 000 invånare till dagens 66 682, och från 2011 har staden passerat 1950-talets toppnoteringar.

Sedan staden blev världsarv 1998 har förhållandevis få rivningar skett inom världsarvets gräns. En samlad bedömning är att upplevelsen av stadsbilden så som den såg ut 1998 i förhållandevis hög grad är intakt, med vissa undantag. Regelbunden dialog mellan myndighetsansvariga är viktigt för att säkerställa den kumulativa effekten.

Under senaste åren har också turismen till staden ökat, något som positivt kan bidra till ekonomisk hållbarhet men som måste hanteras på bästa sätt för att kunna nå en hållbar platsutveckling.

Marinmuseum byggde 2014 till en ubåtshall och museet attraherar knappt 300 000 besökare per år. 2020 öppnade Blekinge Museum en ny världsarvsutställning för besökare. Samverkan med biosfärområde Blekinge Arkipelag leder också till stor potential att kunna sprida kunskap om Unesco-utnämningar till flera invånare och besökare.

Blekinge tekniska högskola (BTH) har fortsatt växa och skolans utbildningar lockar studenter från hela landet och världen. Skolan har under 2010-talet rankats högt i olika rankningar, däribland som en av de främsta i världen inom system- och programvaruteknik. Skolans campus har växt under de senaste åren och har idag ca 5 000 studenter.

Karlskrona har varit ett centrum också för marinteknisk utveckling sedan staden grundades. Nånting som lyfts i senaste satsningar för att befästa den positionen utifrån dagens utmaningar. Det förändrade världsläget har även inneburit en revitalisering av den marina delen av staden, och Försvarsmakten är tillsammans med kommunen och regionen en av de tre största arbetsgivarna med över 1000 anställda. Även Saab Kockums som tillverkar ubåtar på varvsområdet tillhör en av de större arbetsgivarna.

Världsarvets särskilt stort universellt värde (OUV, Outstanding Universal Value)

Karlskronas världsarvsvärde definierades när staden skrevs in på världsarvslistan 1998. Värdet är baserat på kriterier uppställda av UNESCO. Örlogsstaden Karlskrona uppfyller två av dessa tio kriterier:

Kriterium (ii): Karlskrona är ett exceptionellt välbevarat exempel på en europeisk planerad örlogsstad, som innehåller element som härrör från tidigare anläggningar i andra länder och som i sin tur skulle fungera som modell för efterföljande städer med liknande funktioner.

Kriterium (iv): Örlogsbaser spelade en viktig roll under de århundraden då storleken på ett lands flottstyrka var en avgörande faktor i europeisk realpolitik, och Karlskrona är den bäst bevarade och mest kompletta av dem som finns kvar.

Integritet

Alla de faktorer som krävs för att uttrycka Karlskronas OUV ligger inom gränserna för det 320.417 hektar stora området, inklusive Karlskrona stad och dess rutnätsplan; varvet och örlogshamnen; de inre befästningarna vid Ljungskär, Mjölmarholmen, Koholmen, Godnatt, och Kurrholmen; de yttre befästningarna vid Drottningkärs kastell och Kungsholms fort; samt Skärva herrgård och Lyckeby kronkvarnen

belägna i stadens omland. Världsarvets avgränsning säkerställer på ett adekvat sätt en fullständig representation av de funktioner och processer som förmedlar områdets betydelse, och det finns en buffertzon på 1105,077 hektar.

Världsarvsområdet lider inte av oproportionerlig negativ påverkan från stadsutveckling och/eller försummelse. Medan stadsplanen är bevarad och den ursprungliga visionen för och planerade funktioner i staden fortfarande är läsbara idag, är huvuddelen av området en del av en levande stadsmiljö som ständigt står inför förändringstryck.

Autenticitet

Örlogsstaden Karlskrona är autentisk när det gäller läge och miljö, former och utformning och material samt en del av dess användningsområden och funktioner. Olika typer av kulturmiljöer samt enskilda byggnader är till stor del bevarade. 2005, när Karlskrona blev Sveriges marinbas, stärktes dess roll som aktiv marin hamn. De svenska myndigheterna anser att den fortsatta användningen av denna historiska miljö kommer att ge det bästa skyddet och kommer att bidra till att upprätthålla fastighetens autenticitet. Flera äldre byggnader och konstruktioner i hamnområdet har restaurerats för att de ska kunna återanvändas.

Introduktion

Förvaltningsplanens syfte

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet Örlogsstaden Karlskrona förutsätter ett nära samarbete mellan olika parter inom världsarvsrådet och en bred samverkan med övriga relevanta aktörer. Denna förvaltningsplan, som är framtagen i dialog med världsarvsrådet, ska stödja förvaltningen, bevarandet och utvecklingen av världsarvet i linje med världsarvskonventionens krav och operationella riktlinjer.

Förvaltningsplanen är ett strategiskt verktyg för världsarvsrådets organisationer. Den syftar att underlätta för dessa organisationer att integrera och lyfta världsarvsfrågor i sina verksamheter och strategier. Planen syftar även till att använda världsarvet som en plattform för hållbar utveckling inom ramen för de globala målen och Agenda 2030. De beslut som fattas på lokal nivå ska utgå från de villkor som utformas nationellt och internationellt. Därför lyfts i förvaltningsplanen de internationella och nationella styrdokumenterna samt hur organiseringen ser ut lokalt.

Arbetet med världsarvet berör olika områden. För att kunna redovisa olika kopplingar lyfts därför olika temaområden i förvaltningsplanen. Under varje temaområde finns några fokusområden där en kort text hjälper till att rama in möjligheter och utmaningar, samt övergripande mål. Genom årliga handlingsplaner som visar olika insatser och dess koppling till fokusområdena samt ansvariga för genomförande följs upp måluppfyllelse. Detta kommer att hjälpa till vid prioritering och uppföljning av olika insatser.

Implementering och uppföljning

Förvaltningsplanen är ett gemensamt styrdokument för världsarvsrådet. Planen ska fungera som ett hjälpmedel för inriktningsarbete, uppföljning och avstämning gentemot den operativa förvaltningen och mot Unescos Periodic Reporting. Förvaltningsplanen är, med sina handlingsplaner, ett levande dokument som revideras och omformas kontinuerligt under förvaltningsrådets översyn och genom att, i sin helhet, uppdateras vart femte år.

Världskonventionen

Unesco – Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur – grundades 1945 i en värld som höll på att hämta sig efter andra världskrigets förstörelse. Organisationen syftar till att främja samarbete mellan nationerna och att bidra till fred och fostran i mänskliga rättigheter. Här ingår även att öka förståelsen och därmed respekten för olika länders och folks kulturella identitet och kulturarv som viktiga delar. Väpnade konflikter, likgiltighet och en ohämmad ekonomisk utveckling hotar den kulturella mångfalden och det gemensamma kulturarvet.

För att skydda de mest värdefulla delarna av den internationella kulturskatten mot förstörelse och

förfall antog Unesco 1972 den så kallade världskonventionen. Den grundas på att många natur- och kulturmiljöer är en omistlig del av vår gemensamma civilisation och att det är en uppgift för hela mänskligheten att skydda och vårda detta arv åt kommande generationer.

Hittills har 193 länder undertecknat konventionen och därmed åtagit sig att skydda världsarven inom sina områden samt att stödja värnandet om världsarv internationellt. Sverige skrev under konventionen 1984 och ratificerade den följande år.

Sveriges underskrift innebär att vi som nation åtagit oss att:

- ge kulturarvet en plats i samhällslivet och med stöd av särskilda planeringsprogram garantera skyddet av detta arv,
- skapa en kompetent organisation för förvaltning, bevarande och förmedling av kulturarvet och förse denna med nödvändiga resurser,
- utveckla arbetsmetoder och forskning som gör det möjligt att motverka hoten mot kulturarvet,
- initiera och genomföra de rättsliga, tekniska, organisatoriska och ekonomiska åtgärder som behövs för att skydda, vårda och förmedla kunskap om detta kulturarv samt att,
- stödja utbyggnaden av nationella eller regionala centra för utbildning och forskning inom områdena skydd, bevarande och förmedling av kulturarvet.

Som en av världskonventionens signaturstater ska Sverige enligt fördraget dessutom:

- med alla lämpliga medel och i synnerhet genom utbildnings- och informationsprogram sträva efter att stärka människors uppskattning av och respekt för världskulturarven och att hålla allmänheten underrättad om hoten mot dessa,
- att regelbundet följa upp och rapportera till Unesco om de åtgärder som vidtagits för att bevara, vårda, informera om och introducera världsarven i utbildningssystemet. Rapporteringen ska ske vart sjätte år, för Sverige första gången 2005-2006, och avse objekt inskrivna på världsarvslistan till och med 1997. Riksantikvarieämbetet svarar i samarbete med länsstyrelsen för världsarvet Örlogsstaden Karlskronas uppföljning och återrapportering.

Foto: Raphael Stecksén

Nationell världsarvsstrategi

”Världsarven visar vägen till en hållbar och fredlig värld”. Detta är visionen för det nationella världsarvsarbetet som tagits fram av Riksantikvarieämbetet på uppdrag av regeringen. Strategin antogs år 2019 och togs fram i samverkan med Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet.

Utgångspunkten, utöver Unescos krav och rekommendationer, är de nationella målen för kulturmiljöarbetet som ska tillämpas i allt världsarvsarbete. Även miljöpolitikens generationsmål som allt nationellt miljöarbete utgår ifrån har beaktats.

Strategin beskriver Sveriges arbete med världsarvskonventionen och tydliggör olika roller, ansvar och framtida inriktning. Strategin är också världsarvsaktörernas gemensamma viljeyttring; att höja ambitionen för det nationella världsarvsarbetet.

Målen för arbetet med strategin är att:

- Agenda 2030-målen genomsyrar allt världsarvsarbete i Sverige.
- Arbetet med världsarv i Sverige är förebildligt i fråga om att hållbart bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer.
- Sverige är aktivt i det internationella arbetet, verkar för att konventionen är ett effektivt och trovärdigt redskap inom Unesco och lyfter världsarvens betydelse för Agenda 2030-målen.
- Världsarvsarbetet präglas av samarbete, samverkan, dialog och lokalt medbestämmande.

Agenda 2030

Världsarven ska vara en del av och bidra till samhällsutvecklingen. Agenda 2030-målen bör genomsyra allt världsarvsarbete och vara förebildligt i fråga om att bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer på ett hållbart sätt.

FN:s globala mål, Agenda 2030, består av 17 mål för hållbar utveckling med syfte att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Sedan 2015, när Agenda 2030 antogs av FN, har världsarvsarbetet allt mer kopplats till dess genomförande. Den nationella världsarvsstrategin lyfter det också som ett särskilt mål.

Hållbar utveckling definierades utifrån tre dimensioner: social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Däremot lyfts kulturen allt oftare som en potentiellt fjärde dimension av begreppet. I världsarvsarbetet lyfts miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter av hållbar utveckling fram. Det är viktigt att lyfta kultur som ett strategiskt verktyg för samhällsutvecklingen och en resurs med både egenvärde och användarvärde.

Varje fokusområde/tema i denna förvaltningsplan har kopplats till mål i Agenda 2030.

Arbetet med världsarvet kan kopplas till flera olika mål enligt Agenda 2030. Förvaltningen av Örlogsstaden Karlskrona och dess insatser bidrar främst till 10 av de 17 Agenda 2030-målen för att främja en hållbar samhällsutveckling (Mål: 3, 4, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17).

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona lagskydd

Enligt världsarvskonventionen ska ländernas egen lagstiftning skydda världsarven. Världsarven saknar ett eget skydd i svensk lagstiftning. Det är istället ett lapptäcke av övrig lagstiftning som ska skydda dess värden.

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona regleras till största del genom plan- och bygglagen, inklusive plan- och byggförordningen, miljöbalken, kulturmiljölagen och förordningen om statliga byggnadsminnen.

- Plan- och bygglagen, inklusive plan- och byggförordningen: Med hjälp av plan- och bygglagen kan förändringar i världsarvets fysiska miljö styras genom framför allt översiktsplanen, detaljplaner, bygglov och rivningslov. Lagen säger bland annat att nytillskott ska anpassas till stadsbilden och platsens kulturhistoriska värden. Ändringar ska utföras varsamt och särskilda kulturhistoriska värden ska skyddas.
- Miljöbalken: Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling och däribland skydda värdefulla kulturmiljöer. Detta görs bland annat genom skydd av riksintresse för kulturmiljövården. Gränsen och motiveringen för riksintresset Karlskrona sammanfaller i stort sett med världsarvets gräns och motivering och ger därmed världsarvet ett omfattande skydd.
- Kulturmiljölagen: Kulturmiljölagen säger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Lagen skyddar framför allt forn lämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Stor del av världsarvet är forn lämning, ett flertal byggnader skyddas som byggnadsminnen och stadens kyrkor vid torget är skyddade som kyrkliga kulturminnen.
- Förordningen om statliga byggnadsminnen: Byggnadsminnen ägda av staten skyddas enligt denna förordning. Staten äger och förvaltar ett betydande byggnadsbestånd inom världsarvet och ett stort antal byggnader utgör statliga byggnadsminnen.

Organisering

Världskonventionen som antogs av Unesco år 1972 är det normativa instrumentet som alla medlemsstater måste följa för att identifiera, bevara, använda och utveckla de mest värdefulla kultur- och naturmiljöerna i världen. Regeringen är ytterst ansvarig för att Sverige följer världskonventionen. Ansvariga nationella myndigheter i världsarvsarbetet är Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet. Riksantikvarieämbetet har det övergripande ansvaret för världskonventionens tillämpning i Sverige och samordnar det nationella världsarvsarbetet. Arbetet med världsarvsfrågor sträcker sig därför från internationell till lokal nivå. De beslut som fattas på lokal nivå ska utgå från de villkor som utformas nationellt och internationellt.

Enligt den nationella världsarvsstrategin bör samtliga världsarv ha ett världsarvsråd eller motsvarande och en världsarvssamordnare som samordnar regionala och lokala aktörers bidrag i världsarvsarbetet. Sedan 2002 har världsarvet Örlogsstaden Karlskrona ett världsarvsråd med flera olika involverade parter som utgör en samlad organisation för världsarvet. Under 2022 har världsarvsrådet fått en revidering med bland annat en tydligare organisationsstruktur för att bättre bemöta dagens utmaningar. Världsarvsrådet är ett forum för samarbete mellan olika aktörer som har en roll och ansvar i världsarvsarbetet på lokal och regional nivå. Enligt den nationella strategin är världsarvsrådet ansvarigt för att ta fram en förvaltningsplan samt att bidra med underlag i den periodiska rapporteringen till Unescos världsarvskommitté.

Världsarvsråd för Örlogsstaden Karlskrona

Världsarvsrådet har ett strategiskt, långsiktigt perspektiv med ansvar för att skapa förutsättningar för och säkerställa en hållbar förvaltning och utveckling av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona.

I Örlogsstaden Karlskronas världsarvsråd ingår representanter från organisationer som har ett särskilt utpekat ansvar inom världsarvet eller som har en roll i världsarvet genom sin verksamhet. Rådet är ett forum för samverkan och har som uppgift att på strategisk nivå diskutera och komma överens om viljeinriktningen på det gemensamma världsarvsarbetet. Världsarvsrådet ska fastställa organisationernas överenskommelse om insatser samt följa upp de gemensamma förvaltningsdokument som finns.

En prioriterad uppgift för världsarvsrådet är att förankra världsarvets mål i den egna organisationen men också att bland externa organ och aktörer informera om världsarvsfrågor och rådets ansvar.

Utöver världsarvsråd har Örlogsstaden Karlskrona en beredningsgrupp som stödjer världsarvsamordnare i framtagning av relevanta insatser och med att sätta inriktningar för det gemensamma arbetet inom rådet.

Karlskrona kommun är sammankallande och ansvarig genom världsarvsamordnare för att koordinera arbetet inom världsarvet och världsarvsrådet.

Världsarvsrådet för Örlogsstaden Karlskrona utgörs idag av representanter med yttersta ansvaret från följande organisationer: Karlskrona kommun, Länsstyrelsen i Blekinge, Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Försvarmakten, Region Blekinge, SMTM, Blekinge Museum, Blekinge Tekniska Högskola och SAAB.

Beredningsgrupp

Beredningsgruppen består av operativ chef, eller med liknande mandat, från varje organisation i världsarvsrådet samt är Föreningen Gamla Karlskrona och Varvshistoriska föreningen adjungerade. Beredningsgruppen driver arbetet genom att stödja världsarvsamordnare i framtagning av relevanta insatser och sätta inriktningar för det gemensamma arbetet inom rådet. Beredningsgruppen ska även genomdriva de

beslut som rådet tar. Gruppen tillsätter arbets- eller fokusgrupper efter behov. Beredningsgruppens medlemmar utgör en del av länken mellan det lokala arbetet och samverkansparterna på regional nivå samt ansvarar för att återföra information och uppgifter inom förvaltningsdokumenten till den egna organisationen. Karlskrona kommun är sammankallande i beredningsgruppen via världsarvsamordnaren. Representanterna i beredningsgruppen ska informera och ha regelbunden dialog med samordnaren gällande eventuella enskilda insatser som berör världsarvet.

Världsarvsamordnare

Enligt den nationella världsarvsstrategin bör samtliga världsarv ha ett världsarvsråd eller motsvarande och en världsarvsamordnare som samordnar regionala och lokala aktörers bidrag i världsarvsarbetet. Världsarvsamordnaren har ett övergripande strategiskt och samordnande ansvar att se till att organiseringen i världsarvsarbetet i sin helhet fungerar på lokal/regional nivå. Världsarvsamordnaren ansvarar även för att leda och samordna arbetet med att ta fram, uppdatera och följa upp strategi och handlingsplan för världsarvet. Hen är kontaktperson och representant för världsarvet och den övergripande världsarvsförvaltningen. Tjänsten som världsarvsamordnare är idag placerad på Karlskrona kommun. Världsarvsamordnaren sammankallar världsarvsrådet och beredningsgruppen.

Vision för Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

Visionen ger en bild av vad världsarvet långsiktigt vill uppnå och är en gemensam kompass att navigera efter för det som vi vill åstadkomma i arbetet med världsarvet Örlogsstaden Karlskrona. Visionen är världsarvsrådets gemensamma inspirationskälla för att slå vakt om och utveckla världsarvet på ett uthålligt sätt. Grundtesen är att utvecklingen ska vara långsiktigt hållbar utifrån miljömässiga, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska aspekter. Bevarande- och utvecklingsarbetet

kommer att ske över lång tid och inom många olika delområden. Det handlar om insatser för tillgänglighet och attraktivitet, bildning och delaktighet, verksamheter och service, stadsmiljö och arkitektur, underhåll och skötsel, organisation med mera. Flera olika aktörer kommer att vara engagerade i arbetet. En förutsättning för framgång är att dialogen mellan olika berörda parter vidareutvecklas och att en tydlig roll- och ansvarsfördelning utarbetas.

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona – ett föredömligt hållbart och levande världsarv där utvecklingen sker i samspel mellan det civila och militära kulturarvet.

Övergripande syfte

För att förverkliga framtidsvisionen krävs det att alla ansvariga aktörer ser till helheten och arbetar mot gemensamma syften och mål. Övergripande syfte sammanfattar avsikten för samverkan inom världsarvsrådet och det gemensamma arbetet i världsarvet Örlogsstaden Karlskrona. Det hjälper att få samsyn och stöd i det framtida arbetet, samt underlättar förankringen av världsarvsfrågor inom olika organisationer och styrande dokument. Syftena ska ses som ett stöd för att hjälpa till att sätta fokus på det som är viktigast inför framtiden inom världsarvsrådets samverkan.

Världsarvsrådet övergripande syfte är:

- att vara en tydlig samarbetsorganisation där parterna var för sig och tillsammans samverkar på ett sätt som stärker världsarvet.
- Förvalta och vårda världsarvet så att dess kulturvärden bevaras och stärks. Den hållbara utvecklingen ska ske med utgångspunkt i världsarvets unika värde och särskilda förutsättningar.
- Nyttja världsarvet som en resurs för att öka delaktighet, engagemang och förståelse genom bildning, kunskapsspridning och riktade insatser.
- Verka för att världsarvets roll stärks i det lokala och regionala utvecklingsarbetet samt används som en plattform för hållbar utveckling utifrån Agenda 2030.

Parternas respektive roller och ansvar i världsarvsarbetet

Arbetet med världsarvet bygger på ett brett och delat ansvarstagande där flera aktörer aktivt samverkar utifrån sina respektive roller, åtaganden och ansvar inom ramen för deras löpande arbete. Den nationella världsarvsstrategin har identifierat några av parternas olika roller och ansvar. Parternas ansvarsområden för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona är följande:

Länsstyrelsen ansvarar för det statliga natur- och kulturmiljöarbetet på regional nivå vilket omfattar världsarvsarbetet. I Länsstyrelsens grunduppdrag ingår att på regional nivå ha uppsikt över världsarven i enlighet med nationella lagstiftningar, ge rådgivning, ingå i samråd och utöva tillsyn. Länsstyrelsen är site manager för Örlogsstaden Karlskrona, som innebär bland annat ansvaret för den periodiska rapporteringen till Unesco. Länsstyrelsen är även kontaktlänk till de nationella parterna så som statens representant i regionen.

Karlskrona kommun har en central roll i världsarvsarvsarbetet som beslutsfattande myndighet och i arbetet med samhällsplanering och samhällsutveckling på lokal nivå. Kommunen är också den samordnande organisationen för världsarvsarvsarbetet i Örlogsstaden Karlskrona och arbetsgivarorganisation för världsarvssamordnare som är drivande i rådets organisationsstruktur. Världsarvssamordnaren är även kommunens kontaktlänk till de nationella parterna. Karlskrona kommuns besöksnäringsethet bör i sin kommunikation till besökare verka för att arbeta hållbart och långsiktigt med världsarvet som besöksmål.

Region Blekinge ansvarar för tillväxtfrågor, besöksmålsutveckling och att göra konst och kultur tillgängligt på regional nivå. Regionen kan bidra med att lyfta världsarvet inom regionala strategier, delaktighet i fråga om världsarvens användande, utvecklande och bidrag till samhällsutvecklingen och Agenda 2030-målen.

Statens Maritima och Transporthistoriska Museer genom Marinmuseum bidrar med kunskapsutveckling, förmedling och besöksmålsutveckling. Inom myndigheten bedrivs omfattande forskning som bidrar till fördjupad kunskap om världsarvets historia och värden. Som museum har de en stor roll inom den pedagogiska kommunikationen av världsarvets OUV samt insatser i skolan.

Blekinge museum bidrar med kunskapsutveckling, förmedling, dokumentation, forskning och besöksmålsutveckling. Blekinge museum arbetar också aktivt med kulturmiljövård, inte minst med löpande kunskapsuppbyggnad kring kulturmiljöerna och bidrar med expertis till såväl Länsstyrelse och kommuner som allmänhet. Som museum har de även en stor roll inom den pedagogiska kommunikationen av världsarvets OUV samt insatser i skolan.

Statens fastighetsverk som statlig ägare för mark och fastigheter inom världsarvet har en viktig roll i världsarvsarbetet i att skydda, vårda och bevara världsarven.

Fortifikationsverket har till uppgift att förvalta garnisonens mark och byggnader så att en god helhetsfunktion och helhetsmiljö skapas. I verkets uppgifter ingår förvaltning och underhåll av garnisonens statliga byggnadsminnen liksom medverkan i måluppfyllelsen av det nationella handlingsprogrammet för arkitektur, formgivning och design.

Försvarsmakten har ett officiellt ansvar då aktörens verksamhet påverkar Världsarvet. Inom ramen för sina försvarsuppgifter bör de så långt möjligt bevara, bruka och levandegöra den marina infrastrukturen inom garnisonsområdet på ett sätt som harmonierar med världsarvsutmärkelsen.

SAAB Kockums är privat ägare till delar av det gamla örlogsvarvet. Företaget driver verksamheten i en del av staden med högt kulturhistoriskvärde som ingår i världsarvet och har ansvar att inte påverka OUV negativt.

Blekinge Tekniska Högskola bedriver nationell och internationell utbildning och forskning inom relevanta områden för världsarvet (bl.a. fysisk planering och stadsutveckling, IT-digitalisering, maskinteknik och marinteknik). Högskolan ska verka för en god samverkan mellan forskning, utbildning och praktik samt stödja innovationsinsatser som handlar om utveckling, av exempelvis tjänster, produkter och upplevelser för världsarvet.

Föreningen Gamla Carlskrona och Varvhistoriska föreningen är föreningar som genom sitt engagemang i Världsarvet är adjungerade in i beredningsgruppen.

Temat och fokusområden

För att bättre strukturera arbetet med världsarvsfrågor har fyra teman identifierats. Varje tema har brutits ned i några fokusområden för att på bästa sätt stödja dialogen i världsarvsrådet och prioriteringen av olika insatser under planens giltighetstid. Till varje tema är ett eller flera globala mål kopplade.

Förvaltning och utveckling av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

- Vård och bevarande
- Riskhantering, klimat och beredskap
- Hållbar stadsutveckling

Bildning och delaktighet

- Kunskapsutveckling och pedagogik
- Delaktighet och lokalt engagemang
- Forskning

Kommunikation och tillgängliggörande

- Kommunikation – organisering
- Innovation – digitalisering

Örlogsstaden Karlskrona som motor i lokal och regional utveckling

- Världsarvet som kulturell magnet för regional tillväxt
- Hållbar turism

Förvaltning och utveckling av världsarvet Örlogsstaden Karlskrona

Karlskrona kräver i egenskap av världsarv underhåll och utveckling som inte äventyrar grunderna för denna utmärkelse. Staden är resultatet av många hundra års utveckling och den som vill berätta Karlskronas historia har att ta hänsyn till att här finns rikets främsta flottbas och en örlogsstad anlagd efter en stadsplan med för Sverige och Europa unika barockdrag.

Att slå vakt om världsarvets unika värde och samtidigt utveckla staden för framtiden förutsätter att de värden Karlskrona har inte sätts på spel utan tas tillvara och brukas på ett hållbart sätt. Samma höga ambitioner som fanns hos dem som en gång planlade den välrenommerade arkitekturstaden måste också präglade vår tids insatser för stadsmiljön.

På senare år har världsarvens betydelse för ett hållbart samhälle betonats alltmer av Unesco och FN i stort. Att skydda och vårda mänsklighetens arv betraktas idag som en förutsättning för en hållbar utveckling. Om världsarven hanteras ansvarsfullt bidrar de till de hållbara utvecklingsmålen. Bevarande och skydd av jordens och mänsklighetens världsarv är i sig ett bidrag till människors välbefinnande och ett gott liv och därmed till en hållbar utveckling.

Agenda 2030 mål

- Mål 11, delmål 11.3, 11.4, 11.5, 11.A
- Mål 12, delmål: 12.4
- Mål 14, delmål: 14.1, 14.5, 14.7

Vård och bevarande

För att världsarven ska kunna vara en resurs för samhället och utvecklingen är det av vikt att de också bevaras och finns kvar. Genom den nationella lagstiftningen finns ett grundläggande skydd och statliga bidrag kan bidra till ett visst stöd. Men det avgörande arbetet och finansieringen inom vård och bevarande av kulturmiljöerna står fastighetsägare, företagare, föreningar, kommunala förvaltningar och allmänheten för.

Ett långsiktigt och hållbart bevarande kräver en god kommunikation mellan olika involverade parter och myndigheter, en bred förankring och samsyn kring vård och bevarande frågor. Det finns bl.a. ett behov av att utveckla samverkan på flera plan, att få till stånd en långsiktig vård- och underhållsplanering – alla byggnadsminnen ska ha aktuella program för vård och underhåll – och att fortlöpande ha en dialog i frågan.

Arbetet för världsarvet och riksintresset Karlskrona är en oskiljaktig del av kommunens planering som inte kan hanteras separat. Utan stöd i kommunala planer och program är världsarvet inte långsiktigt bärkraftigt. Det krävs ett aktivt förhållningssätt till världsarvet i den fysiska planeringen och att kommunen och länsstyrelsen i samverkan väljer de lämpliga formerna för att reglera och stärka de intressen världsarvet och riksintresset representerar. Med tydliga planer och program uttrycker kommunen en inriktning för både bevarande- som utvecklingsfrågor.

Örlogsstaden Karlskrona ägs och/eller förvaltas av en blandning av offentliga och privata aktörer. De har en viktig roll att skydda, vårda och bevara världsarvet och även finansiera vård och underhåll av natur och bebyggelse. Ägaren ansvarar för sin fastighet och för underhåll och skötsel av den. Detta ska ske enligt fastställda planer och enligt den svenska lagstiftning som kan gälla för området eller objektet.

Möjliga tematiska mål:

- All förvaltning och planering är förebyggande och proaktiv samt sker med utgångspunkt från världsarvets enastående universella värde. Skador på världsarvet undviks.
- Det finns bra kunskap och en gemensam målbild för hur världsarvets kulturmiljöer ska skyddas och vårdas. Vård och underhållsplaner hålls uppdaterade.
- Aktörer med koppling till världsarvet har god kännedom om hur kulturhistoriska värden bäst tas tillvara och de erbjuds möjlighet till utbildning och rådgivning om det samma.

Riskhantering, klimat och beredskap

Händelser och faktorer som potentiellt skulle kunna påverka världsarvens särskilt stora universella värde negativt kan vara av många olika slag. Naturkatastrofer, klimatförändringar och olyckor kan leda till att världsarven skadas eller förstörs. Krigföring eller brottsliga handlingar är andra potentiella hot. Även slitage från besökare är en riskfaktor.

För närvarande saknas en helhetsbild i Örlogsstaden Karlskrona gällande hot och risker som kan påverka världsarvets värde.

Därför behövs en mer systematisk genomgång och analys för att identifiera potentiella risker som kan påverka världsarvet samt bygga upp beredskap för att hantera dessa risker. För Örlogsstaden Karlskrona är det högst relevant att utveckla en gemensam beredskap för att säkerställa vården av kulturarven vid krig eller kris samt effekter av klimatförändringar.

Befintliga lokala, regionala och nationella riskanalyser bör beaktas i det fortsatta arbetet med riskhantering och beredskap.

Mål:

- Genom kontinuerlig riskanalys, god beredskap och ett bra förebyggande arbete motverkas negativ påverkan och skada på världsarvet.
- Världsarvets värde beaktas i olika lokala och regionala dokument, såsom riskanalyser och klimatanalyser.
- Risken för uppkomst och spridning av brand i särskilda kulturmiljöer förebyggs och minskar.
- Energieffektivisering i byggnadsbeståndet görs varsamt utan att byggnaderna förvanskas och deras kulturvärden hotas.
- Det finns en beredskap för skydd av kulturföremål, arkiv och samlingar vid bränder, katastrof, kris eller krig.

Hållbar stadsutveckling

Arbetet med att skapa en fungerande och imponerande stad började redan när Karlskrona grundades. Under slutet av 1600-talet och början av 1700-talet blev staden en symbol för den nya stormakten Sverige. Detta manifesterades med de breda gatorna och det monumentala Stortorget med sina offentliga byggnader. I denna klassiska rutnätsplan har den civila staden sitt centrum än idag, men den byggdes inte på en dag och det krävdes samordnade insatser.

Karlskrona planerades som en örlogsbas och en örlogsstad indelat i en civil och en militär del. Den är fortfarande delad men under åren har staden förändrats och utvecklats i takt med samhällsbehov och omvärldens utveckling. Det är viktigt att fortsätta utveckla staden med hänsyn till dess höga kultur- och naturmiljövärden och samtidigt arbeta för att göra stadsmiljön ännu bättre och mer attraktiv för de som bor, lever, verkar i och besöker Karlskrona.

I världsarven bör utvecklingen utgå från världsarvsvärdet vilket kräver finesse i samhällsplaneringen. Förändringar i det historiska urbana landskapet kräver varsam hantering och kunskap om arkitektur-, kultur- och naturvärden samt verktyg för att hantera förändringar så att livskvaliteten och stadens miljö förbättras. Med tydliga planer och program uttrycker kommunen en inriktning för både bevarande- som utvecklingsfrågor gällande stadsutveckling som är av stor vikt för att höja delaktighet och förståelse även bland invånare.

Mål:

- Det finns en tydlig bild av vad världsarvets värde står för och hur ska den beaktas i samhällsplaneringen.
- Världsarvet är integrerat i samhällsplaneringen och den unika kulturmiljön uppfattas allmänt som en stor tillgång för Karlskronas och Blekinges identitet, vilken medför utvecklingsmöjligheter.
- Världsarvet utvecklas, förvaltas och vårdas så att dess kulturvärden bevaras och stärks genom riktade insatser och strategier som bidrar till att utveckla Karlskrona som ett levande världsarv.
- Alla åtgärder i världsarvet byggs på bästa möjliga aktuella kunskap och präglas av helhetssyn, uthållighet och delat ansvarstagande.

Bildning och delaktighet

Världsarven ska kommuniceras och levandegöras enligt både världsarvskonventionen och den nationella strategin. För att förverkliga visionen för Örlogsstaden Karlskrona är bildning och delaktighet en av grundvalarna. Att sprida kunskap om konventionen och världsarvet samt att öka medvetenheten om det unika värde (OUV) som utmärker Örlogsstaden Karlskrona är angeläget. Förståelse och delaktighet leder till ökat ansvarstagande.

Identifikation och förtrogenhet med kulturarvet är en viktig beståndsdel för engagemang och vidareutveckling. Att förmedla världsarvets betydelse och engagera flera i världsarvsarbete är av central betydelse för att skapa respekt och uppskattning för världsarvets unika värde. Detta leder till vård och

bevarande på sikt, med ett hållbarhetsperspektiv som inte bör förloras. Ett världsarv med en kunskapsgrund och ett medansvar hos invånare och besökare är ett välmående och levande världsarv.

Betydelsefull för världsarvets vitalitet är också en pågående och aktiv forskning inom olika områden. Genom att utforska nya perspektiv, teknologier och strategier kan vi säkerställa att världsarvet fortsätter att inspirera och engagera människor på ett meningsfullt sätt och bidra till att bevara och främja vårt gemensamma världsarv.

Agenda 2030 mål

- Mål 4, delmål: 4.7, 4.A
- Mål 16, delmål: 16.10

Kunskapsutveckling och pedagogik

Enlig världsarvskonventionen, liksom Agenda 2030, finns en skyldighet att agera för allas rätt att få del av, och lära sig mer om, örlogsstadens historia och kulturmiljöer. Kunskapsutveckling och pedagogik är viktigt för att bidra till att värna världsarven och för att säkerställa att de värderas och uppskattas av lokalsamhällen, besökare och kommande generationer.

Örlogsstaden Karlskrona hör till en av Sveriges tidigt uppmärksammade och mest väldokumenterade historiemiljöer. Kunskapsbildningen är däremot en ständigt pågående process och kunskaps- och bedömningsunderlag för världsarvet Örlogsstaden Karlskrona måste fortlöpande analyseras, revideras och byggas på. Det innebär att kunskapsfrågorna måste komma in i vardagen så att flera har tillgång till aktuell kunskap om villkoren för världsarvets bevarande och utveckling.

Effektiv kunskapsutveckling och pedagogik kan hjälpa till att främja en djupare förståelse och uppskattning av världsarv, bevara och skydda världsarv, uppmuntra samhällsengagemang och deltagande samt främja interkulturell förståelse och dialog.

För att kunna möta människors behov av samlad kunskap behöver arkiv, bibliotek och museerna tas tillvara som en gemensam resurs för kunskapsbildning och förmedling av världsarvet.

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona är till viss del en underutnyttjad resurs i skolan. Det är angeläget för framtiden att ta vara på världsarvets potential som lärmiljö och i undervisningen. Världsarvets kan bland annat bidra till skolans demokratiuppdrag och till lärares kompetensutveckling. Den nya läroplanen

verkar också ge läraren mer frihet och möjlighet till samarbeten med världsarv och andra kulturarvsaktörer. Marinmuseum och Blekinge museum har utifrån sina roller en stark ställning som förmedlare av örlogsstadens historia och ett pedagogiskt program att ta tillvara.

Mål:

- Kunskapen om världsarvet Örlogsstaden Karlskronas betydelse och dess roll för en hållbar samhällsutveckling är väl känd på lokal och regional nivå.
- Världsarvet är en naturlig del i museipedagogiken och är återkommande med i verksamhetsplaner och årsplanering gällande pedagogiska uppdrag.
- Det pedagogiska erbjudandet till skolor är känt och används på lokal och regional nivå. Kopplingen till gällande läroplan tydliggörs.
- Världsarvet fungerar som ett verktyg för att generera kunskap och information inom många områden, såsom miljö, samhällsplanering, källkritik med mera.
- Parterna samverkar aktivt för kompetenshöjning hos de som arbetar nära världsarvet.

Delaktighet och lokalt engagemang

Världsarven kan erbjuda en plats med känsla av tillhörighet, gemensam respekt för andra och social sammanhållning då de berättar en historia som kan upplevas av befolkning och besökare. På så sätt kan de bidra till social hållbarhet och fred. Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet som ett levande världsarv måste grundas i delaktighet och vara väl förankrat bland befolkningen i allmänhet och bland Karlskronaborna i synnerhet. Alla ska ha del av kulturen och kulturarvet och ges möjlighet att delta i arbetet för världsarvet.

Det finns ett relativt stort intresse hos allmänheten för världsarvet men det saknas en struktur för att på bästa sätt involvera flera i förvaltningen av världsarvet. Dialogen med olika målgrupper sker ofta utifrån en specifik insats eller område, ett exempel är medborgardialogerna som kommunen anordnat för framtagningen av översiktsplanen. Under senaste åren har flera personer utbildats som världsarvsambassadör och/eller världsarvsguide. Det är viktigt att undersöka hur dessa personer skulle kunna bidra till förvaltningen av världsarvet genom att fungera som en invånarpanel.

Att ta vara på världsarvet som en resurs för delaktighet innebär att även vidareutveckla samspelet med föreningslivet, bildningsförbunden och frivilligorganisationerna i Karlskrona. Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona har ingen egen vävnad, istället litar man till ett brett samarbete med aktörer som redan finns i kommunen.

TVå föreningar sitter med som adjungerande i Världsarvsrådets beredningsgrupp; Föreningen Gamla Carlskrona och Varvshistoriska Föreningen Karlskrona. Utöver dessa två adjungerade föreningar finns det ett flertal andra i staden som i någon mån har koppling till världsarvet. Till firande av t.ex. världsarvsdagar arbetas det uppsökande mot föreningar, förbund och organisationer som uppmanas arrangera programpunkter efter egen förmåga.

Världsarvsdagar

Sedan världsarvet Örlogsstaden Karlskrona firade 20-årsjubileum år 2018 med en "världsarvsfestival" har världsarvsdagarna blivit ett återkommande arrangemang i staden. Efter den lyckade insatsen kring världsarvsfestivalen fortsatte kommun, museer och föreningar diskussionen kring ett återkommande evenemang för att fira världsarvet. Till år 2019 beslutades det att fortsatt genomföra arrangemanget under en helg i anslutning till FN-dagen, detta för att lyfta världsarvet i staden, skapa delaktighet och öka förståelsen för vad världsarvet är.

Karlskrona kommun har det övergripande ansvaret för världsarvsdagarna, bjuder in till möten och kommunicerar kring arrangemanget. Arrangemanget är öppet för deltagande över flera områden men bör kunna kopplas till världsarvet. I största möjliga mån är evenemangen kostnadsfria.

Mål:

- Förståelse och kunskap om världsarvet är hög i länet; hos invånare, näringsidkare, besökare och beslutfattare.
- Ett uppsökande och förmedlande arbete har etablerats på olika platser i kommunen och regionen för att förankra världsarvet hos invånare och besökare.
- Samverkan och samspel med föreningsliv, bildningsförbund, frivilligorganisationer och näringsliv vidareutvecklas och stärks.

Forskning

Forskning är avgörande för bevarande och förvaltning av världsarven och för att säkerställa deras långsiktiga hållbarhet. Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona erbjuder ett till stora delar obearbetat fält för vetenskapssamhället och forskningen. En angelägen uppgift för världsarvets förvaltning är att under de kommande åren, i samarbete med universitet och högskolor, identifiera och analysera de viktigaste kunskapsluckorna.

Forskning inom världsarv involverar multidisciplinära områden som t.ex. historia, antropologi, arkeologi, konsthistoria, teknik, turism och stadsplanering. Den omfattar olika aspekter av att förstå, dokumentera, övervaka och skydda mänsklighetens kulturarv. Liksom inom andra forskningsområden behöver kunskapsbasen för världsarvsarbetet fortsätta att utvecklas, befintlig kunskap kan behöva omprövas och nya kunskapsluckor uppstår ständigt.

I takt med att världsarvsarbetet utvecklas behöver också forskningen bidra med ny kunskap. Det kan gälla bidrag och koppling till Agenda 2030-målen, klimat- och katastrofberedskap, ny teknik, nya metoder för vård och underhåll, kunskapsutveckling om världsarvens historia eller utveckling av förvaltningsorganisation och legalt skydd.

Mål:

- Det finns en tydlig bild av behoven på olika forskningsområden samt vilka forskningsorganisationer som har relevans för världsarvet.
- Förutsättningarna för finansieringen av olika forskningsinsatser har analyserats.
- Ny kunskapsproduktion om världsarvet främjas genom att tydligare synliggöra världsarvens värden inom områden som innovation, miljö och samhällsbyggnad.
- Det har etablerats en djupare forskningsförankring i utvecklingsarbetet med världsarvet.

Kommunikation och tillgängliggörande

Kommunikation och information om världsarven, världsarvskonventionen och världsarvsarbetet sker idag på lokal, regional, nationell och internationell nivå genom olika kanaler och till olika målgrupper.

För att sprida kännedom om världsarvet Örlogsstaden Karlskrona och dess unika värde bland invånare och besökare är det viktigt att utveckla en tydlig och effektiv kommunikation. Världsarvet bör dessutom vara tillgängligt på lika villkor oavsett socioekonomiska förutsättningar.

I Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona ingår många parter, organisationer och intressenter som har både erfarenhet av och tillgång till egna kommunikationskanaler. Det krävs därför en dialog mellan parterna samt en mer samlad och tydlig kommunikation. Detta är värdefullt både för de interna processer som krävs för att säkerställa en hållbar utveckling samt för att uppfylla kravet från världsarvskonventionen att kommunicera och informera om världsarvet.

Världsarvet är en stor tillgång för Karlskronas identitet och attraktivitet. Ortens och regioners utveckling byggs allt mer på deras kultur- och naturmiljö och om Karlskrona i framtiden ska kunna locka till sig nya invånare, företag och turister kommer förmågan att utnyttja världsarvens unika förutsättningar att ha mycket stor betydelse.

Teknikutvecklingen är en resurs att ta tillvara och som kan stödja bl.a. tillgängliggörande av världsarvet.

Agenda 2030 mål

- Mål 11, delmål: 11.4
- Mål 16, delmål: 16.6, 16.10
- Mål 17, delmål 17.17

Kommunikation – organisering

Världsarvet är en oskiljaktig del av Karlskronas varumärke och den kulturmiljö i Blekinge som med genomslag kan marknadsföra regionen inte bara i Sverige utan också internationellt. De olika aktörerna i världsarvsarbetet har också ett ansvar, enligt den nationella världsarvstrategin, att informera om världsarvet genom kommunikationsinsatser.

Det är därför viktigt att de olika aktörerna i samverkan ska ha kunskap och viljan att lyfta världsarvet i sin egen kommunikation. Samtidigt är det angeläget och strategiskt att ibland kunna kraftsamla under en specifik avsändare istället för att alla aktörer ska synas med sin logotyp. Då det är många organisationer som verkar inom en rad olika områden, ska det vara tydligt att de tillsammans jobbar för att förvalta, utveckla och lyfta världsarvet. En mer samlad och tydlig kommunikation leder till att världsarvets värde kommuniceras på bästa sätt. Det behövs samordning och dialog mellan parterna för att effektivisera dessa olika kommunikationsinsatser.

Mål:

- Världsarvets anseende höjs och bidrar till att stärka Blekinge och Karlskrona internationellt.
- Information om världsarvet är tillgänglig via många olika media.
- Former för organisering, samordning och samverkan av världsarvet Örlogsstaden Karlskronas kommunikation är utarbetade, både strategiskt och operativt, med representanter från Världsarvet Örlogsstaden Karlskronas centrala aktörer.
- Världsarvet är en naturlig del i kommunikation gällande Blekinge och Karlskrona.

SWEDEN AT ITS BEST

VISITKARLSKRONA

56° 9' 41" N 15° 35' 21" E

Visit Karlskrona

VisitKarlskrona är en viktig avsändare för världsarvet när det gäller att marknadsföra världsarvet som en reseanledning samt kommunikation inom besöksnäringen. Genom åren har VisitKarlskrona lyft världsarvet utifrån ett besöksnäringssperspektiv, bl.a. genom marknadsföringsinsatser och hemsidan visitkarlskrona.se som har riktad information om världsarvet. En bättre dialog mellan visitkarlskrona och aktörer inom världsarvsrådet kan underlätta arbetet med att lyfta världsarvets värde genom visitkarlskrona-varumärket, säkerställa att rätt värde kommuniceras samt planeringen av årliga marknadsföringsinsatser.

unesco

Världsarv

Unescos världsarvslogotyp

Världsarvsemelet med den obrutna linjen symboliserar det ömsesidiga beroendet mellan kultur- och naturarv, där människans skapelse omgärdas av naturens.

Tillstånd att använda världsarvslogotypen beviljas av Riksantikvarieämbetet och grundar sig på de av Unesco framtagna operationella riktlinjerna för implementering av världsarvskonventionen.

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona logotyp

Det övergripande målet med Världsarvet Örlogsstaden Karlskronas logotyp och kommunikation är att skapa kännedom om världsarvet och rådets arbete. Enhetlig kommunikation är ett sätt att öka tydligheten för både boende och besökare. Det stärker samhörigheten i världsarvsrådet och blir mer kostnadseffektivt när trycksaker och annat material kan användas av flera.

Logotypen är framtagen för att skapa en gemensam avsändare gällande ex. kommunikation som lyfter kunskap om världsarvet och möjliga evenemang kopplat till det. Som sådan kan den användas för kommunikation av aktörer som ingår i världsarvsrådet eller om Karlskrona kommun eller världsarvsrådet är direkt involverade i genomförandet av insatsen. Logotypen får endast användas i dialog med världsarvssamordnare för att säkerställa dialog, rätt användning och samordning.

För användandet av Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona logotyp har ett dokument med användningsregler tagits fram i dialog mellan parterna i världsarvsrådet.

En del av arbetet med att kategorisera och organisera världsarvet ligger i användandet av skyltar. Ett exempel på användning av logotypen är världsarvsskyltarna som finns i världsarvet där logotypen är synlig. Logotypen kan underlätta för andra aktörer att eventuellt ta fram nya.

Platsvarumärket - Karlskrona kommun

Platsen Karlskrona konkurrerar med andra platser runt om i Sverige och världen. Ett starkt varumärke skapar affärsnytta och tillväxt, och för att bygga ett starkt varumärke är det viktigt att börja inifrån, med alla som bor och verkar i Karlskrona. Karlskrona kommun har en pågående insats för att bättre kunna lyfta Karlskrona som plats genom ett platsvarumärke som med fördel kan användas av flera intressenter. Det är viktigt att kunna följa processen då världsarvet är en viktig del av Karlskronas identitet.

Innovation - digitalisering

Utmaningar föder kreativitet och kreativitet skapar innovationer. Detta har varit Karlskronas styrka sedan staden grundades år 1680. På öde öar och betesholmar skapade Karl XI en vida känd örlogsstad som lockade till sig kompetens och arbetskraft från när och fjärran. Genom kreativitet och innovation blev Karlskrona snart en inspiration för andra örlogsstäder i Europa. Den kreativa andan har sedan fortlevt under sekler, både inom marinen och bland stadens aktörer. I dag lever den rika marina traditionen sida vid sida med moderna, innovativa organisation och företag i den unika världsarvsstaden. Karlskrona fortsätter att möta framtidens utmaningar i samma anda som när staden byggdes – med nytänkande och uppfinningsrikedom.

Kännetecknande för innovativa regioner, inte minst internationellt, är att man lyckas knyta ihop många aktörer i samarbete för utveckling. Därför behöver lokala och regionala aktörer involveras för att världsarvet tas tillvara som en gemensam resurs för innovation och utveckling.

Teknikutvecklingen representerar en resurs att ta tillvara och som kan stödja både bevarande och utvecklingsarbete inom olika världsarvsfrågor. Det kan innebära t.ex. nya digitala lösningar inom samhällsplanering men också inom besöksnäring och kunskapsuppbyggnad. Digitaliseringen som drivs av den snabba teknikutvecklingen kan vara en möjliggörare för nya innovationer som bl.a. ökar förståelse och tillgängliggörande av världsarvet.

Delar av Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona ligger på platser som är mer eller mindre tillgängliga; den civila staden med bl.a. kyrkor och stadsbyggnation kan besökas, medan fortifikationer till havs och varvsverksamhet där endast behöriga har tillträde är svårare att uppleva. I takt med att digitala besöksmöjligheter utvecklas bör världsarvet följa tätt efter.

Mål:

- Världsarvet används som en pilot/testbädd och möjliggörare för innovationsinsatser.
- Det finns ett utvecklat samarbete i regionen mellan organisationer som arbetar med innovation och digitalisering.
- Tillgänglighet i världsarvet utvecklas genom användandet av tekniska och digitala lösningar.

Örlogsstaden Karlskrona som motor i lokal och regional utveckling

Världsarvet är en del av världens framtid vilket innebär att de förvaltande och vårdande insatserna behöver förenas med aktiviteter som bidrar till social välfärd och hållbar tillväxt. De historiska värdena ska bevaras och synliggöras men också fylla en funktion. Det är viktigt att nyttja världsarvet som en tillgång i Blekinges och Karlskronas utveckling.

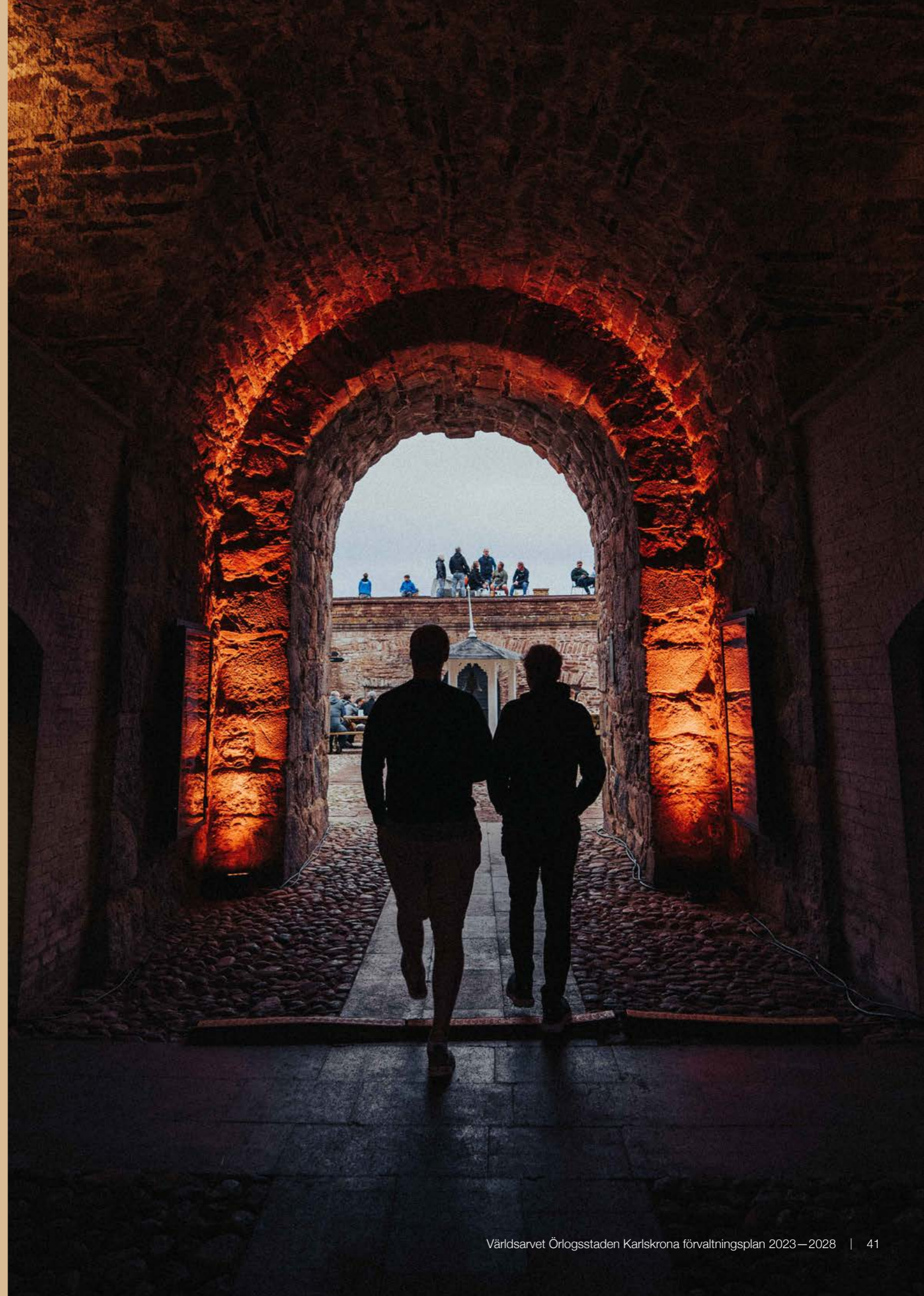
Världsarvet kan fungera som kraftfulla motorer för lokal och regional tillväxt och inte minst generera intäkter och stimulera ekonomisk tillväxt. Några av de möjliga fördelarna inkluderar till exempel ökad turism, antal arbetstillfällen inom olika branscher, bevarande av kulturarvet och infrastrukturutveckling. Utöver ekonomiska fördelar har världsarv även social och kulturell betydelse för lokalsamhället. De tillhandahåller en plattform för kulturellt utbyte och utbildning, vilket kan förbättra social sammanhållning och främja hållbar tillväxt. Världsarvet har en enorm potential att bidra till lokal och regional utveckling, men det krävs noggrann planering och förvaltning för att säkerställa att potentialen

tas tillvara. Investeringar i infrastruktur och utbildning behövs också för att stödja det långsiktiga bevarandet och förvaltningen av dessa platser. Genom att utnyttja denna potential kan vi säkerställa att dessa platser fortsätter att inspirera och berika våra liv i generationer framöver.

Enligt den nationella världsarvsstrategin behöver världsarvens potential att bidra till lokal och regional utveckling, bättre tas till vara. Inte minst för att förverkliga det nationella världsarvsarbetets vision och målsättningar om hållbart bevarande, användande och utvecklande av världsarven. Världsarvet behöver till exempel integreras bättre i det övergripande arbetet med regional och lokal utveckling.

Agenda 2030 mål

- Mål 8, delmål: 8.6, 8.9
- Mål 9, delmål: 9.5
- Mål 11, delmål 11.4
- Mål 12, delmål 12.B
- Mål 17, delmål: 17.17, 17.19

Världsarvet som kulturell magnet för regional tillväxt

Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona har en stor potential att bidra till lokal och regional utveckling. Som en kulturell magnet för tillväxt kan världsarvet bidra till att bevara och främja kulturarvet, skapa arbetstillfällen, stimulera ekonomisk tillväxt samt bidra till en hållbar platsutveckling.

En av de viktigaste fördelarna med världsarv är därför att de har potential att skapa jobb och stimulera ekonomisk tillväxt. Världsarven spelar en avgörande roll för kompetensförsörjningen vilket erkänns allt mer av beslutfattare, utbildare och branschaktörer. Bevarande och restaurering av kulturarv kan till exempel skapa jobb, öka turismen och öka inkomsterna för lokalsamhällen. Dessutom kan världsarv fungera som en plattform för forskning och innovation, vilket leder till utveckling av nya produkter och teknologier.

Utöver ekonomiska fördelar har världsarv även social och kulturell betydelse för lokalsamhällen. Det kan främja en känsla av stolthet och identitet bland invånarna, förbättra social sammanhållning och främja interkulturell förståelse.

Mål:

- Världsarvet är en motor i den lokala och regionala utveckling och en självklar del i regionens attraktivitet.
- Näringsliv, entreprenörer och berörda organisationer tar tillvara på Världsarvet Örlogsstaden Karlskronas värde i sin produkt och tjänsteutveckling.
- Världsarvet är en del av de regionala och lokala tillväxtprogrammen.
- Förutsättningarna för att möjliggöra kompetensutveckling inom olika världsarvsrelaterade yrkesområden analyseras och utvecklas.

Hållbar turism

Turism och besöksnäring skapar attraktiva platser för både besökare, boende, företag och investerare samt behöver utvecklas på ett hållbart sätt som tar hänsyn till alla tre hållbarhetsdimensionerna; ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Under senaste åren har det blivit allt mer tydligt hur turismen är en viktig pusselbit i plats- och samhällsutveckling och planering. En hållbar turismutveckling ska byggas på, bland annat, de lokala förutsättningarna som påverkas/fylls av världsarvets unika värde.

Besöksnäringen är en viktig del av det lokala och regionala näringslivet och har en stor betydelse för tillväxt och sysselsättning. Samtidigt finns utmaningar kring turismens påverkan på klimat och att minimera dess slitage på kulturmiljön. Det är avgörande att upprätthålla en balans mellan bevarande och utvecklingsbehov.

För att världsarvet ska bli den tillgång många väntar sig måste vi dra nytta av varandras kunskaper. Det är därför viktigt att stärka samarbetet mellan de regionala och kommunala turistorganisationerna, näringslivet och de aktörer som i sin vardag arbetar med publik- och förmedlingsfrågor.

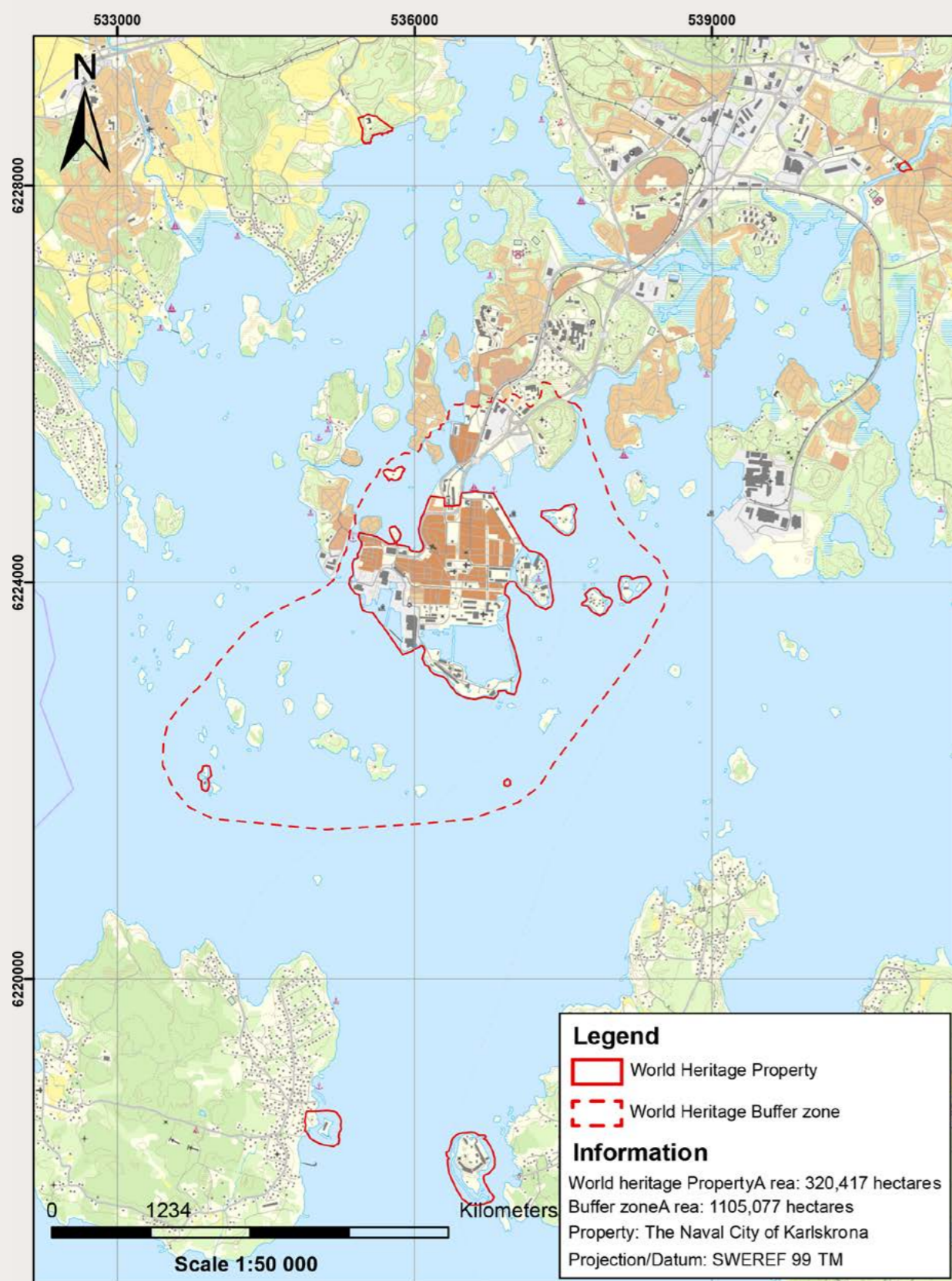
Mål:

- Samarbetet mellan Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona och Blekinge Arkipelag biosfärområde har stärkts och bidragit till en hållbar turismutveckling i länet.
- Dialogen med relevanta aktörer för att främja utvecklingen av hållbar turism i länet beaktas och utvecklas i samverkan.
- Den lokala och regionala samverkan mellan offentliga, ideella och privata aktörer har stärkts.
- På lokal och regional nivå är världsarvet en tydlig och integrerad del i marknadsbudskapet och reseanledning.
- De viktigaste informationspunkterna för besökare i världsarvet är tydligt identifierade, utvecklade och kommunicerade.
- Nya upplevelser och berättelser som bygger på världsarvets unika värde lyfts och utvecklas.

”En hållbar turism eller besöksnäring tar ansvar för turismens nuvarande och framtida ekonomiska, sociala och miljömässiga påverkan genom att utgå från besökarens, företagets, miljöns och lokalsamhällets behov”

—Tillväxtverkets svenska definition av hållbar besöksnäring, som bygger på definitionen från Världsturismorganisationen och FNs: miljöprogram

Unesco World Heritage Naval Port of Karlskrona

Källor och vidare läsning

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringskansliet.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. UNESCO, 1972.

<https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>

Enhancing Our Heritage Toolkit 2.0. UNESCO, ICCROM, ICOMOS and IUCN, 2023.

<https://whc.unesco.org/en/eoh20/#>

Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021–2024. Riksantikvarieämbetet, 2021.

<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handlingsplan/>

Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer. Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket, 2021.

<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handbok-for-hallbar-turismutveckling/>

Managing Cultural World Heritage. UNESCO, 2013.

<https://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/>

Managing Disaster Risks for World Heritage. UNESCO, 2010.

<https://whc.unesco.org/en/activities/630/>

Nationell strategi för världsarvsarbetet: Avrapportering av regeringsuppdraget att utarbeta en nationell världsarvsstrategi. Riksantikvarieämbetet, 2019.

<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvsstrategin-i-korthet/>

Rekommendationen om det historiska urbana landskapet. Uneskorådets skriftserie nr 1/2013.

<http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2013/12/Rekommendation-om-det-historiska-urbana-landskapet.pdf>

Riksantikvarieämbetet

<https://www.raa.se/>

Svenska Uneskorådet

<https://unesco.se/>

The Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. UNESCO, 2021.

<http://whc.unesco.org/en/guidelines/>

VÄRLDSARVET

KARLSKRONA